

Nr 159.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 5, 12 och 23 §§ i stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911, dels förordning med vissa tillfälliga bestämmelser i fråga om skjutsväsendet; given Stockholms slott den 25 februari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

dels förordning om ändrad lydelse av 5, 12 och 23 §§ i stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911,

dels ock förordning med vissa tillfälliga bestämmelser i fråga om skjutsväsendet.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Bilaga 1.***Förslag**

till

**förordning om ändrad lydelse av 5, 12 och 23 §§ i stadgan om skjuts-
väsendet den 22 juni 1911.**

Härigenom förordnas, att 5, 12 och 23 §§ i stadgan om skjuts-
väsendet den 22 juni 1911 skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

För resandes — — — — — därefter lämpas.
Skjutsdygnet räknas från klockan sex förmiddagen det ena dygnet
till samma tid det andra.
Om tiden — — — — — skjutsanstalten utgått.
År skjuts — — — — — tillhandahållas.
Om olika — — — — — bestämmer.
Jämte farkost — — — — — befordras.
Om skjuts — — — — — stadgas i 63 §.

12 §.

Maximibeloppet av lega, som i allmänhet må uppbäras för skjuts
efter häst, fastställas för varje stad, som ej hör till landsting, samt i
övrigt för varje län eller, där län är fördelat i särskilda landstingsom-
råden, varje sådant område av Konungen på förslag av vederbörande
stadsfullmäktige eller landsting samt Konungens befallningshavande.
Beloppet kan sättas olika för olika delar av samma län samt för olika
tider av dygnet.

23 §.

Åkdon må ej, med mindre entreprenören det medgiver, belastas med
större tyngd av resande och resgoods än, vid färd efter en häst, ett-

hundrasextio eller, där skjutsaren ej å åkdonet färdas, tvåhundrafyrtio kilogram och vid färd efter två hästar fyrahundra eller, där skjutsaren ej å åkdonet färdas, fyrahundraåttio kilogram. Utgör resgods, som å åkdonet medföres, ej mer än tio kilogram för varje häst, varde det gods härvid ej beräknat.

Därest tyngden av resande och resgods överstiger, vid färd efter en häst, etthundratrettio eller, där skjutsaren ej färdas å åkdonet, tvåhundratio kilogram samt vid färd efter två hästar trehundrafyrtio eller, om skjutsaren ej färdas å åkdonet, fyrahundratjugo kilogram, förhöjes skjutslegan med femtio procent.

Person, som fyllt tolv år, anses motsvara åttio samt barn under tolv år fyrtio kilograms vikt.

På häst — — — — — femton kilogram.

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1919:

---

*Bilaga 2.***Förslag**

till

förordning med vissa tillfälliga bestämmelser i fråga om skjutsväsendet.**1 §.**

Utan hinder av vad 5 § i stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 innehåller i fråga om grunderna för bestämmande av det antal hästar, som för varje dygn skall tillhandahållas vid skjutsanstalt, äger länsstyrelse, därest så finnes erforderligt för att underlätta åstadkommande av entreprenad vid skjutsanstalten för år 1920, att vid fastställande av entreprenadvillkoren bestämma ett lägre hästantal än som svarar mot skjutsåtgången vid anstalten.

2 §.

Beträffande entreprenadkontrakt, som blivit ingånget före utgången av år 1917, äger länsstyrelse, efter av vederbörande entreprenör därom gjord framställning, att, därest fullgörande av kontraktets bestämmelser i fråga om tillhandahållande av visst hästantal skulle medföra synnerligen stora svårigheter för entreprenören, för tiden intill utgången av år 1920 medgiva nedsättning av nämnda hästantal under vad som må svara mot skjutsåtgången vid skjutsanstalten.

3 §.

Under tiden intill utgången av år 1920 må läkare, veterinär eller barnmorska för sjukresa samt landsfogde, landsfiskal eller länspolis för resa i polisärende, därest resan är av så angelägen och brådskande natur, att den ej tål uppskov, använda vid skjutsanstalt av annan resande beställd, ännu icke utgången skjuts. Likaså må under nämnda tid för

sjuk persons forslande till läkare eller sjukvårdsanstalt, därest sådana omständigheter föreligga, att resan ej tål uppskov, användas för annan bestämd skjuts.

Vid påkallande av sådan med företrädesrätt utgående skjuts skall genom anteckning i dagboken eller på annat sätt redogörelse lämnas för de omständigheter, som betinga skjutsens utgående med företrädesrätt.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,

Statsråden: PETERSSON,

SCHOTTE,

PETRÉN,

NILSON,

LÖFGREN,

friherre PALMSTIERNA,

RYDÉN,

UNDÉN,

THORSSON.

Departementschefen statsrådet Petersson anförde:

*Riksdagens
skrivelse nr
93 år 1918.*

I skrivelse den 6 april 1918, nr 93, har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, i vad mån ändringar i gällande stadga om skjutsväsendet i de uti en inom riksdagen väckt motion angivna avseenden kunde anses erforderliga, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse är av följande lydelse:

»I en inom riksdagen väckt motion har framställning gjorts angående ändring av stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 därhän, att skjutsdygnet (§ 5) räknas från klockan 6 f. m. till samma tid nästa dag, att legan för skjuts, som till sin huvudsakliga del faller inom tiden 6 e. m.—6 f. m., höjes med 50 procent, att åkdon (§ 23) icke må, med mindre entreprenör det medgiver, belastas med större

tyngd av resande och resgods än 120 kilogram, att för överskjutande resgodsvikt får uttagas $\frac{1}{2}$ maximilega för varje påbörjat 40-tal kilogram, samt slutligen att vid svårt väglag (§ 28) resande icke kan fordra skyndsammare fortkomst än 1 $\frac{1}{2}$ timme på milen.

Till stöd för motionen har anförts följande:

Vid de under föregående år förrättade skjutsentreprenadauktionerna för perioden 1919—1923 har det i flera län visat sig möta stora svårigheter att erhålla rimliga entreprenadanbud. Härtill har med säkerhet, utom rådande svåra och oberäkneliga tidsförhållanden, nedslående erfarenheter för skjutsentreprenörerna vid tillämpningen av vissa bestämmelser i den sedan år 1914 gällande nya skjutsstadgan bidragit.

Sålunda måste stadgandet i § 5, att skjutsdygnet räknas från klockan 6 e. m. det ena dygnet till samma tid det andra, anses synnerligen betungande. Det förekommer ofta vid skjutsstationerna, att, sedan under dagens lopp det bestämda antalet skjutsar utgjorts, nya skjutsar efter klockan 6 e. m. påkallats, vilka skjutsar på grund av stadgans bestämmelser inom kort frist måste utgöras, trots att hästarna icke kunnat beredas nödig vila. Åtskilliga utvägar kunna tänkas för att råda bot på ifrågavarande missförhållande, som mången gång måste rubriceras under djurplågeri. Enklast torde vara att bestämma skjutsdygnets början till klockan 6 f. m. Då det emellertid kan tänkas, att härigenom svårigheter kunna uppstå för verkligt angelägna resor under dygnets senare del, torde böra stadgas, att exempelvis tjänstemän, läkare m. fl. må inom viss tid erhålla skjuts, även om fastställt antal hästar utgått. Rimligt synes vara, att skjuts, som till sin huvudsakliga del faller inom tiden 6 e. m.—6 f. m., betalas med något förhöjd lega. Härigenom skulle nattliga nöjesresor till och från dansbanor o. d. i betydande grad inskränkas. Skjutsstadgans begrepp 'resande' är nämligen synnerligen tånjbart.

Ett annat stadgande, som också kan föranleda till djurplågeri, är bestämmelsen i § 23 angående åkdons belastning vid skjuts efter en häst jämförd med den i § 28 föreskrivna skjutstiden. Att på 3 timmar och 8 minuter fordra transport av cirka 240 kilogram 25 kilometer med en häst, i vilket väglag som helst, är obilligt.

Belastningsbestämmelserna för åkdon i § 23 synas ävenledes vara alltför stränga. Denna paragraf fastslår, utan angivande av åkdonets art, att åkdon får belastas med en tyngd, skjutskarlen oberäknad, av 160 kilogram. I ett tvåhjuligt åkdon (gigg e. d.) kunna alltså utom skjutsaren 2 personer fordra att få åka, om den ene nöjer sig med att sitta i den andres knä. Dylik belastning tål emellertid en gigg icke vid utan att taga skada.

Dessutom torde kunna sägas, att en avgiftsfri befordran av intill 80 kilogram resgods är väl dryg. Då järnvägarna medgiva en frivikt av 25 kilogram utom handbagage, synes viktgränsen böra sättas vid 40 kilogram.

Utan att fatta någon bestämd ställning till de i motionen framlagda spörsmålen i och för sig, synes det riksdagen dock, att de angivna bestämmelserna i skjutsstadgan kunna verka onödigt betungande för skjutsentreprenörerna samt att det därför kan vara önskvärt, att dessa bestämmelser ändras uti i motionen angiven riktning. En höjning med 50 procent av legan för skjuts, som till sin huvudsakliga del infaller under natten, kan dock synas alltför stor. Enligt riksdagens förmenande kan ifrågasättas, huruvida icke den nu tillämpade principen, att åkdons belastning

beräknas efter den sammanlagda tyngden av resande och resgods, borde frångås och i stället endast bestämmas den vikt av resgods, som varje resande må utan förhöjning av legan medföra. Riksdagen vill jämväl framhålla, att betalning för överskjutande resgodsövertikt bör beräknas efter högre vikt än i motionen föreslagits.»

Med anledning härav anbefalldes överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser att efter vederbörande landstings och stadsfullmäktiges hörande avgiva utlåtanden i ärendet.

*Framställning från
länsstyrelsen
i Jämtlands
län.*

Till länsstyrelserna har vidare för avgivande av utlåtande remitterats en av länsstyrelsen i Jämtlands län den 30 mars 1918 gjord anmälan i fråga om framställning av provinsialläkaren B. Egerström och länsveterinären G. Nylén i Sveg om viss företrädesrätt till erhållande av skjuts.

I denna skrivelse har länsstyrelsen anført, att Egerström och Nylén, med framhållande av den stora svårigheten att vid hastigt påkommande behov erhålla skjuts vid skjutsanstalten i Sveg och omöjligheten att kunna betinga skjuts på annat håll inom samhället, anhållit, att länsstyrelsen måtte vidtaga åtgärder för att i erforderliga fall sökandena måtte få företrädesrätt till skjuts framför andra, som icke vore stadda på resa för offentligt uppdrag.

Enligt gällande skjutsstadga vore det icke möjligt att tillmötesgå sökandenas framställning. Emellertid hade enahanda klagomål yppat sig även från andra platser inom länet; och otvivelaktigt hade genom den högt uppdrivna konkurrensen om skjuts, som på senare tiden förorsakats genom inskränkningarna i automobiltrafiken samt genom skjutsens prishöjning i förhållande till vad privata måste fordra för tillhandahållande av hästar och åkdon, svårigheterna för offentliga funktionärer att erhålla skjuts vid mera hastigt påkomna resor för angelägna behov i hög grad tilltagit. Att å andra sidan öka hästantalet vid skjutsanstalterna låte sig under nuvarande förhållanden icke göra; och sådant skulle icke kunna ens under vanliga förhållanden äga rum utan synnerliga olägenheter och kostnader. Däremot syntes det icke böra möta några avsevärda betänkligheter att vid omarbetning av skjutsstadgan tillgodose det allmännas behov i omhandlade hänseende; och hade länsstyrelsen velat göra anmälan om förhållandet, för den händelse i sammanhang med en dylik omarbetning eller eljest någon åtgärd i av länsstyrelsen angivet hänseende kunde vidtagas.

*Framställning från
Sveriges
skjutsentreprenörers
riksförbund.*

I detta sammanhang tillåter jag mig att omförmäla en den 24 maj 1918 av Sveriges skjutsentreprenörers riksförbund gjord framställning angående vissa åtgärder för underlättande av skjutsentreprenörernas ställning. Framställningen avser väl huvudsakligen förhållandena under nästlidet år men hänför sig även i viss mån till innevarande år.

Nämnda riksförbund har anført, att de svårigheter, mot vilka entreprenörerna redan förut haft att kämpa, genom under år 1918 skett upphävande av tilldel-

ningen av stråfoder och havre blivit så stora, att många entreprenörer såge sig ur stånd att fullgöra sina kontraktsenliga skyldigheter. Det vore dock icke uteslutande bristen på foder, som vållat skjutsentreprenörernas svårigheter. Trots den förhöjning av maximiskjutslegan, som åtminstone för vissa län ägt rum, stode legan icke i rimligt förhållande till gällande priser på olika slag av förnödenheter.

Jordbruksministern hade i cirkulärskrivelse till länsstyrelserna den 21 augusti 1917 anbefallt vissa åtgärder för beredande av lättnad i entreprenörernas ställning och därvid erinrat, att en nedsättning i det antal hästar, som det skulle åligga vederbörande entreprenörer att tillhandahålla, syntes med hänsyn till förefintlig skjutsåtgång kunna, åtminstone i åtskilliga fall, genomföras utan olägenhet för den resande allmänheten samt att det enligt 5 § skjutsstadgan ankomme på länsstyrelserna att träffa bestämmelse i sådant avseende.

Emellertid hade entreprenörerna vid de skjutsanstalter, där antalet utgångna skjutshästar varit störst och där skjutshållningen alltså varit mest betungande, givetvis icke kunnat komma i åtnjutande av berörda förmån av nedsättning i hästantalet, då en dylik nedsättning där icke kunde genomföras utan olägenhet för den resande allmänheten. Sådan olägenhet hade allmänheten emellertid måst finna sig i, då det gällde järnvägs- samt automobil- och drosktrafik.

Riksförbundet hemställde, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga länsstyrelserna att, efter framställning från vederbörande skjutsentreprenörer, antingen suspendera gällande entreprenadkontrakt under den tid, möjlighet icke funnes att anskaffa foder av tillräckligt näringsvärde och i tillräcklig mängd för skjutsningens fullgörande, eller företaga nedsättning i det antal hästar, som det kontraktsenligt ålåg skjutsentreprenör att tillhandahålla, även om sådan inskränkning skulle medföra olägenhet för den resande allmänheten.

Jämväl denna framställning har remitterats till länsstyrelserna för avgivande av yttranden.

De sålunda infordrade yttrandena hava numera inkommit till jordbruksdepartementet.

Utlåtanden.

Överståthållarämbetet och stadsfullmäktige i Stockholm hava förklarat sig av angivna skäl icke hava något att anföra beträffande vad i riksdagens skrivelse anförts.

I de av länsstyrelserna och landstingen avgivna yttrandena har den i riksdagsmotionen åberopade svårigheten att åstadkomma skjutsentreprenader vitsordats, men därvid har från ett flertal håll tillika erinrats, att denna svårighet mera hänförde sig till rådande kristidsförhållanden än till skjutsstadgans bestämmelser.

Emellertid hava länsstyrelserna och landstingen i stor utsträckning ansett de i motionen föreslagna ändringarna av skjutsstadgan erforderliga och lämpliga.

Sålunda har den föreslagna omläggningen av skjutsdygnet tillstyrkts av 23 landsting och 21 länsstyrelser, därvid emellertid en av

Ang.
omläggning
av skjuts-
dygnet.

dessa länsstyrelser, nämligen i Kristianstads län, ansett skjutsdygnet böra begynna först klockan 8 f. m. Stadsfullmäktige i Norrköping, Göteborg och Gävle hava ej haft något att erinra mot den föreslagna ändringen.

Såsom skäl för skjutsdygnets omläggning har i allmänhet åberopats, hurusom denna skulle innebära en synnerligen avsevärd lindring för entreprenörerna och skjutspersonalen samt vara ägnad att spara skjutshästarna. I likhet med motionärerna i riksdagen har man härvid i allmänhet beaktat de svårigheter, som genom den föreslagna omläggningen kunde befaras uppstå för dem, som under senare delen av skjutsdygnet hava angelägna resor att företaga, och, med anslutning till vad av riksdagsmotionärerna i sådant avseende anförts, tillstyrkt, att genom särskilt stadgande måtte beredas rätt för tjänstemän i tjänsteärenden, som ej tåla uppskov, samt för läkare, veterinärer och barnmorskor att erhålla skjuts, även om det för skjutsdygnet fastställda hästantalet redan utgått.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har dock funnit ett sådant stadgande, som enligt länsstyrelsens förmenande skulle nödvändiggöra ett allmännare ökande av hästantalet vid skjutsanstalterna, icke vara tillrädligt.

Den föreslagna omläggningen av skjutsdygnet har avstyrkts av Kronobergs läns och Kalmar läns södra landsting, av stadsfullmäktige i Malmö samt av länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar och Värmlands län. Länsstyrelsen i Kronobergs län har därvid framhållit, att svårigheterna för skjutsentreprenörerna och deras därav följande obenägenhet att åtaga sig entreprenad icke vore beroende av skjutsstadgans bestämmelser utan i första hand hänförde sig till med kristiden sammanhängande förhållanden såsom foderbrist m. m., och länsstyrelserna i Kalmar och i Värmlands län hava förklarat sig icke kunna tillstyrka förändringen med hänsyn till de praktiska svårigheter i fråga om erhållande av skjuts under skjutsdygnets senare del, som därav skulle bliva en följd.

Ang.
förhöjning av
skjutslegan
under viss
del av
dygnet.

Förhöjning av skjutslegan under viss del av dygnet har i allmänhet av vederbörande myndigheter och menigheter ansetts rimlig och befogad. Sålunda hava 21 landsting och 20 länsstyrelser samt stadsfullmäktige i Norrköping, Göteborg och Gävle tillstyrkt sådan förhöjning. I åtskilliga utlåtanden har såsom skäl härför även anförts, att förhöjningen borde, såsom också i riksdagsmotionen framhållits, vara ägnad att minska s. k. nöjesresor.

Vad vidkommer den tid, under vilken den ifrågasatta taxeförhöjningen borde gälla, hava emellertid flertalet av ifrågavarande länssty-

relser och åtskilliga landsting ansett fog icke finnas för att taxeförhöjningen skulle inträda så tidigt som klockan 6 e. m., varjämte i några yttranden gjorts gällande, att man lämpligen borde låta taxeförhöjningen inträda vid olika tid vinter och sommar. I förevarande avseende hava ganska skiftande förslag framställts. Sålunda har ifrågasatts, att den högre taxan skulle tillämpas på skjuts »nattetid», för skjuts mellan klockan 8 e. m. och 6 f. m., mellan klockan 9 e. m. och 6 f. m., mellan klockan 10 e. m. och 5 f. m., mellan klockan 10 e. m. och 6 f. m., under sommarmånaderna mellan klockan 11 e. m. och 5 f. m. och under vintermånaderna mellan klockan 8 e. m. och 6 f. m., samt efter klockan 8 e. m. vintertid och efter klockan 9 e. m. sommartid.

Jämväl beträffande taxeförhöjningens storlek hava olika förslag, varierande mellan 20 och 50 procent, framställts.

I åtskilliga av de yttranden, däri ifrågavarande taxeförhöjning tillstyrkts, har emellertid anförts, att densamma icke borde få tillämpas på skjutsar åt läkare, veterinärer och barnmorskor eller tjänstemän i tjänstestånden.

Taxeförhöjningen har helt och hållet avstyrkts av länsstyrelsen i Östergötlands län, som ansett, att det icke överensstämde med skjutsningens natur att låta ersättningens belopp bliva beroende av den tid under dygnet, då skjutsen utgöres. Skulle en sådan förhöjning likväl införas, borde den enligt länsstyrelsens mening drabba alla lika. Länsstyrelsen i Gottlands län har, under framhållande hurusom det under sommaren mången gång kunde vara fördelaktigare att få skjutsa nattetid, förklarat sig icke kunna förorda förhöjningen. Länsstyrelsen i Malmöhus län har anført, att skjutsavgifterna icke borde höjas och ej heller skjutsstadgans bestämmelser, i vad de ägde inflytande på nämnda avgifter, ändras, utan att synnerliga skäl därför kunde åberopas. Resor om natten, med undantag för nöjesresorna, vilka förekomme undantagsvis och ej borde vara avgörande härutinnan, avsåge för den resande viktiga ändamål, och det syntes ej motsvara skjutsväsendets uppgift att på dylikt sätt betunga allmänheten. Länsstyrelsen i Skaraborgs län har anført, att de olägenheter, som vore rådande vinter- och sommartiden, gjorde det svårt att generalisera ett sådant stadgande, som att det skulle vara högre taxa för nattresor än för dagresor.

Förhöjningen har vidare avstyrkts av 4 landsting och av stadsfullmäktige i Malmö.

Vad därefter vidkommer de i 23 § skjutsstadgan införda belastningsbestämmelserna har viss ändring av desamma tillstyrkts av 23

Ang.
belastnings-
bestämmel-
serna.

landsting och 16 länsstyrelser ävensom av stadsfullmäktige i Norrköping, Göteborg och Gävle. I allmänhet har man därvid anslutit sig till motionärernas förslag om minskning av den tyngd av resande och resgods, varmed åkdon må, utan särskilt medgivande av den skjutsande, belastas, samt om utgående av särskild ersättning för överskjutande resgodsvikt.

Frivikten har i flertalet av ifrågavarande yttranden föreslagits till 40 kilogram. I tre yttranden har emellertid frivikten föreslagits till 20, i tre till 50 och i ett till 60 kilogram. I några yttranden hava vederbörande anslutit sig till det av riksdagen gjorda uttalandet i fråga om lämpligheten att frångå den nu tillämpade principen för beräkning av åkdons belastning och i stället endast bestämma den vikt av resgods, som varje resande finge utan förhöjning av legan medföra.

Beträffande den avgift, som skulle erläggas för överskjutande resgods, hava de avgivna förslagen varierat avsevärt. Förslag föreligga sålunda om avgiftens utgående med 50 öre per mil för varje 10-tal kilogram, med 2 öre och med 3 öre för varje kilogram, med 40 öre för varje påbörjat 40-tal kilogram, med halv lega för varje påbörjat 50-tal kilogram, med halv, tredjedels eller fjärdedels lega för varje påbörjat 40-tal kilogram och med 20 procent av legan för påbörjat 20-tal kilogram.

Särskilda uttalanden hava i allmänhet ej gjorts i frågan, huruvida flera än en person skulle få färdas efter en häst, men i det flertal fall, där förslagen formulerats i överensstämmelse med riksdagsmotionen, har uppenbarligen avsetts, att två personer ej skulle äga att utan den skjutsandes medgivande färdas efter en häst.

I några yttranden hava emellertid särskilda uttalanden i denna fråga gjorts. Sålunda hava tre landsting anfört, att mer än en resande icke borde få färdas efter en häst. Enahanda mening har gjorts gällande av ett landsting och en länsstyrelse, som föreslagit återinförande av de i 1878 års skjutsstadga i förevarande avseende givna bestämmelserna.

Länsstyrelsen i Hallands län har däremot utgått från, att två resande borde få färdas efter en häst, och länsstyrelsen i Värmlands län har anfört, att tre personer borde få färdas efter två hästar och därvid avgiftsfritt medföra resgods intill 100 kilograms vikt. Länsstyrelsen i Norrbottens län har förklarat sig ej kunna tillstyrka förbud mot att två personer färdas efter en häst, då detta skulle verka därhän, att skjutsarnas antal ökades. I stället borde legan höjas med 50 procent, då två resande färdas efter samma häst. Dylik taxeförhöjning

har även förordats av landstinget och länsstyrelsen i Jämtlands län samt av länsstyrelsen i Örebro län, vilken sistnämnda myndighet även föreslagit, att fyra personer skulle äga åka på samma åkdon efter två hästar emot 25 procent förhöjning av den för två hästar utgående skjutslegan.

De föreslagna ändringarna av belastningsbestämmelserna hava avstyrkts av 3 landsting och 8 länsstyrelser samt av stadsfullmäktige i Malmö. I sådant avseende har särskilt anförts, att nu gällande belastningsbestämmelser knappast gäve anledning till berättigade anmärkningar samt att klagomål ej heller försports tidigare. Att klagomål nu framkommit, syntes bero på svårigheter av kristidsnatur. Omständigheterna syntes knappast, åtminstone för närvarande, böra föranleda till någon bestående ändring i skjutsstadgan utan snarare till provisoriska bestämmelser i ämnet. I varje fall syntes den föreslagna extra gottgörelsen för godsövervikt, som syntes överstiga den under normala tider utgående ersättningen för övervikt vid järnvägen, vara allt för hög. En jämförelse i förevarande avseende med förhållandena vid järnväg vore för övrigt haltande, då vid landsvägsskjuts hela åkdonet vore ställt till den resandes förfogande. Vid sådant förhållande syntes belastningen inom de gränser, som betingades av dragarnas styrka och fordonets hållbarhet, vara av mindre betydelse för entreprenören. Vidare har anförts, att de föreslagna nya bestämmelserna kunde föranleda därtill, att entreprenören medgäve avsevärd överbelastning med därav följande överansträngning av dragarna. Med hänsyn härtill har ifrågasatts, huruvida icke den nu medgivna högsta belastningen borde fastställas såsom maximibelastning, som icke finge överskridas.

Den föreslagna ändringen av 28 § i skjutsstadgan har tillstyrkts av 16 landsting och 11 länsstyrelser samt stadsfullmäktige i Göteborg men avstyrkts av 4 landsting och 9 länsstyrelser samt stadsfullmäktige i Norrköping. Övriga myndigheter och menigheter hava i sina yttranden ej särskilt berört denna fråga. Av de länsstyrelser, som tillstyrkt ändring av 28 §, har emellertid en föreslagit en sådan ändring, att längre körtid skulle gälla endast vid viss högre belastning.

Ang.
körtid vid
svårt väglag.

De tillstyrkande yttrandena äro i allmänhet helt korta, utan närmare motivering. Såsom skäl för ändringen har, utom vad av riksdagsmotionärerna anförts, framhållits, att den föreslagna förlängningen av körtiden, på grund av de flerstädes befintliga långa skjutshällen samt vägarnas växlande beskaffenhet på olika trakter och under skilda års-

tider, vore nödvändig för att hästarna skulle kunna hållas i användbart skick och ej för tidigt utslitas.

I de avstyrkande yttrandena har i allmänhet endast anförts, att den föreslagna ändringen icke syntes tillräckligt motiverad eller att missnöje med gällande bestämmelser icke försports. I åtskilliga fall äro de emellertid något närmare motiverade. Sålunda har anförts, att den föreslagna bestämmelsen, med avseende bland annat på svårigheten att avgöra vad som menades med svårt väglag, vore ägnad att leda till tvister mellan den resande och skjutsaren. Bestämmelsen vore icke påkallad, då naturhinder väl utan särskilt stadgande måste anses berättiga den skjutsande att icke över hövan anstränga dragarna. Därest emellertid lindring skulle i förevarande avseende befinnas erforderlig, har en länsstyrelse ifrågasatt, huruvida det icke vore lämpligare med en bestämmelse, som medgäve den längre körtiden, då avståndet mellan två skjutsanstalter uppginge till 20 kilometer, i stället för den nuvarande, som medgiver dylik längre körtid först när avståndet överstiger 25 kilometer.

Ang.
företrädes-
rätt för
läkare m. fl.

Beträffande den gjorda framställningen om åtgärder för beredande av företrädesrätt till erhållande av skjuts för vissa personer hava i de avgivna yttrandena olika meningar gjort sig gällande.

Åtskilliga länsstyrelser, vilka tillstyrkt införande av sådan företrädesrätt, hava meddelat, att olägenheter uti det i framställningen berörda avseende yppat sig, och anført, att det tvivelsutan vore ur humanitär synpunkt av stor betydelse, om läkare, veterinärer och jämväl barnmorskor kunde ha rätt till förtur vid skjutsanstalterna. I vissa yttranden har också framhållits, att det vore av nöden att dylik företrädesrätt kunde tillgodonjutas även av tjänstemän och andra innehavare av offentligt uppdrag, i vilket avseende särskilt nämnts landsfogdar, landsfiskaler och länspolisier i polisärenden. I sådan riktning hava uttalanden gjorts av 16 länsstyrelser.

Av övriga länsstyrelser har gjorts gällande, att även om, med hänsyn till de kostnader, som statsverket nedlägger på skjutshållningen, visst fog kunde finnas för, att statens funktionärer erhöles företrädesrätt vid påkallande av skjuts, samt starka skäl kunde tala för, att läkare, veterinärer och barnmorskor tillerkändes dylik företrädesrätt, en bestämmelse därom likväl skulle medföra synnerligen avsevärda olägenheter för den resande allmänheten, vilkens resor i åtskilliga fall kunde vara av synnerligen brådskande och angelägen natur. De svårigheter, varom nu klagomål framförts, vore beroende på omständigheter, som samman-

hängde med rådande foderbrist och andra kristidsförhållanden, varför i varje fall icke en bestående ändring i skjutsstadgan vore av behovet påkallad.

Ehuru den av skjutsentreprenörernas riksförbund gjorda framställningen i huvudsak avsett vidtagande av åtgärder under år 1918, tillåter jag mig att i korthet beröra de yttranden, som avgivits däröver. Ang. suspension av eller ändring i gällande entreprenadkontrakt.

Det av nämnda riksförbund begärda bemyndigandet för länsstyrelserna att suspendera gällande entreprenadkontrakt har av länsstyrelserna utan undantag avstyrkts, och har därutinnan åberopats, att ett dylikt bemyndigande vore oförenligt med de grunder, varpå gällande skjutsstadga vilar.

Beträffande framställningen i övrigt hava 15 länsstyrelser uttalat sig för bemyndigande att nedsätta hästantalet vid skjutsanstalterna. Emellertid har i åtskilliga yttranden meddelats, att dylik nedsättning i avsevärd omfattning redan vidtagits.

Av de 9 länsstyrelser, som icke tillstyrkt ifrågavarande bemyndigande, har anförts huvudsakligen, att ytterligare nedsättning av hästantalet vid skjutsanstalterna icke kunde ske utan synnerlig olägenhet för den resande allmänheten.

Den i riksdagens skrivelse åberopade motionen torde få anses i avsevärd grad hänföra sig till den bekymmersamma ställning, som under rådande kristid inträtt för skjutsentreprenörerna, och den därav följande svårigheten att åstadkomma skjutsentreprenader. Skjutsentreprenörernas riksförbunds framställning hänför sig direkt till kristidsförhållandena, och jämväl den framställning, varom anmälan gjorts av länsstyrelsen i Jämtlands län, torde vara betingad av omständigheter, som mer eller mindre hava sin grund i den rådande kristiden. Departementschefen.

Under de senare åren hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar i skjutshållningen rörande ämnen hava också oförtydbart givit vid handen, att de svårigheter, varmed skjutsentreprenörerna haft att kämpa på grund av rådande foderbrist och andra med kristiden sammanhängande förhållanden, varit synnerligen allvarsamma, liksom ock att i följd härav svårigheterna att på rimliga villkor åstadkomma entreprenader varit hart när oöverbärliga.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att Kungl. Maj:t, med beaktande av dessa förhållanden, under de senaste åren vidtagit mycket avsevärda förhöjningar av maximilegorna, vilket framgår av följande sammanställning, utvisande maximilegornas för respektive landstingsområden storlek för närvarande i jämförelse med år 1914.

		1914	1919
Stockholms	läns landstingsområde	2: 20	3: 30
Uppsala	» »	2: 20	4: —
Södermanlands	» »	2: —	5: —
Östergötlands	» »	2: —	4: —
Jönköpings	» »	2: 20	4: 50
Kronobergs	» »	1: 70	2: 50
Kalmar	» norra »	2: 20	2: 75
»	» södra »	2: —	2: 75
Gottlands	» »	1: 50	3: 50
Blekinge	» »	1: 50	4: —
Kristianstads	» »	2: 20	4: 50
Malmöhus	» »	1: 70	3: —
Hallands	» »	2: 30	3: —
Göteborgs och Bohus	» »	2: 30	5: —
Älvsborgs	» »	2: 20	5: —
Skaraborgs	» »	2: 30	5: —
Värmlands	» »	2: 20 (viss del 1: 80)	4: 50
Örebro	» »	1: 50	5: —
Västmanlands	» »	2: 25	5: —
Kopparbergs	» »	1: 90	5: —
Gävleborgs	» »	1: 90	5: —
Västernorrlands	» »	2: —	3: 45
Jämtlands	» »	2: —	3: —
Västerbottens	» »	1: 80	4: —
Norrbottens	» »	2: —	3: —

Vidare har Kungl. Maj:t den 31 december 1917 vidtagit väsentlig förhöjning av åkdonslegan.

Därjämte har, sedan 1918 års lagtima riksdag bifallit ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag i ämnet, den 11 juni 1918 utfärdats förordning med vissa tillfälliga bestämmelser, avsedda att underlätta åstadkommandet av skjutsentreprenader.

Innan jag går att redogöra för och motivera den mening, jag bildat mig beträffande de i riksdagsmotionen föreslagna ändringarna i skjutsstadgan och övriga ifrågasatta åtgärder, tillåter jag mig, i anslutning till vad jag anfört om föreliggande spörsmåls sammanhang med kristidsförhållandena, framhålla, att det enligt min mening lär vara

önskvärt, att varsamhet iakttages i fråga om vidtagande av bestående ändringar i gällande skjutsstadga.

Då denna efter särdeles omfattande utredningsarbete tillkomna stadga icke varit i tillämpning längre tid än sedan år 1914 och därefter kristidsförhållandena övat inverkan, vill det nämligen synas, som om erfarenheten om dess bestämmelser näppeligen kunnat vinna den fasthet, att andra ändringar än sådana, som äro verkligt motiverade av bestående förhållanden, kunna grundas därpå. Under sådana omständigheter lär det vara tillrådligt att i största möjliga utsträckning bibehålla bestämmelserna i skjutsstadgan orubbade. Det torde emellertid tillika vara lämpligt att söka se till, huruvida och i vad mån de överklagade missförhållandena — i den mån de äro att hänföra till rådande kristider — må finnas böra avhjälpas genom föreskrifter, som givas en mera provisorisk karaktär.

Beträffande förslaget om skjutsdygnets omläggning biträder jag vad motionärerna anført om, att en dylik omläggning skulle vara ägnad att avhjälpa de olägenheter, som onekligen synas vara förenade med nuvarande bestämmelser i detta avseende. Emellertid torde sådan omläggning medföra kännbara svårigheter för dem, som behöva anlita skjuts under det föreslagna skjutsdygnets senare del, i det möjligheten att erhålla skjuts vid denna tid tvivelsutan kan i viss mån äventyras därigenom. I sådant hänseende lär ej böra förbises, att av de skjutsar, som påkallas under denna tid, torde finnas åtskilliga av mycket angelägen beskaffenhet. Särskilt synes omläggningen kunna bliva oläglig för dem, som enligt den av länsstyrelsen i Jämtlands län gjorda anmälan borde beredas företrädesrätt vid erhållande av skjuts, nämligen läkare och veterinärer. Detta förhållande har också beaktats av motionärerna, som ifrågasatt, huruvida icke skjutsentreprenörerna skulle kunna åläggas att för verkligt angelägna resor under skjutsdygnets senare del lämna tjänstemän och läkare med flera skjuts, även om fastställt hästantal för dygnet utgått. I ett flertal av de avgivna yttrandena har också uttalats avslutning härtill.

Ett dylikt åläggande, som för övrigt näppeligen synes kunna göras gällande beträffande redan ingångna entreprenadavtal, skulle dock verka alltför betungande för entreprenörerna för att kunna av mig förordas.

Då jag sålunda ej anser mig kunna tillstyrka en bestämmelse av antydd art, som skulle säkerställa behovet av skjuts för läkare med flera under dygnets senare del, kan jag givetvis ej undgå att hysa allvarliga betänkligheter beträffande den föreslagna omläggningen av skjutsdygnet.

Emellertid finner jag mig, med hänsyn till de påtagliga fördelar en dylik omläggning skulle medföra och då i de avgivna yttrandena en sådan i synnerligen stor utsträckning tillstyrkts, böra förorda densamma på det sätt den föreslagits i riksdagsmotionen. Under normala förhållanden, då skjutstillgången torde i det hela svara emot behovet, lär för övrigt den olägenhet, som dygnets omläggning skulle medföra för dem, som nödgas påkalla skjuts under dygnets senare del, icke behöva bliva så allvarlig.

Ang.
förhöjning
av skjuts-
legan under
viss del av
dygnet.

Beträffande därefter den föreslagna förhöjningen av skjutslegan för viss del av dygnet synes onekligen fog finnas för, att entreprenören beredes något högre ersättning för skjuts under den tid av dygnet, då hans tjänstepersonal annars skulle njuta vila, detta så mycket mera som entreprenören i allmänhet knappast lär kunna hålla så stor personal, att en del därav kan vara avsedd för huvudsakligt eller enbart nattarbete.

Emellertid möter vid en sådan taxeförhöjning den olägenheten, att de skjutsar, som skulle komma att drabbas därav, om man bortser från de s. k. nöjesresorna, till avsevärd utsträckning måste antagas vara av angelägen art, exempelvis läkarskjutsar samt skjutsar för veterinärer och barnmorskor. Att på sätt i en del yttranden ifrågasatts undantaga vissa kategorier resande från de förhöjda avgifterna synes icke lämpligt. Nämda olägenhet torde likväl ej böra tillmätas avgörande betydelse.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen för de avgivna yttrandena hava i fråga om den föreslagna taxeförhöjningen mycket olika åsikter gjort sig gällande såväl beträffande den tid, under vilken den förhöjda legan skulle tillämpas, som beträffande storleken av förhöjningen. Vid sådant förhållande synes en generell bestämmelse i skjutsstadgan angående viss höjning av legan under viss tid av dygnet knappast tillräddig. Lämpligare synes vara, om Kungl. Maj:t vid fastställande av maximilegan, därest förhållandena så påkalla, fastställer högre lega att tillämpas viss del av dygnet. Nuvarande bestämmelser angående fastställande av maximilega, införda i 12 § skjutsstadgan, lära för övrigt icke innebära hinder för Kungl. Maj:t att fastställa olika lega för olika delar av dygnet. Möjligen torde dock böra i nämnda paragraf uttryckligen uttalas, att legan kan bestämmas på nu antytt sätt. Någon annan ändring i förevarande avseende synes icke erfordras.

För underlättande utav åstadkommandet av entreprenader för år 1920 lär det vara av stor betydelse, om möjlighet finnes att redan beträffande denna entreprenadperiod fastställa högre maximilega för viss

del av dygnet. Enligt skjutsstadgans bestämmelser fastställes maximilegan efter förslag av vederbörande stadsfullmäktige eller landsting och länsstyrelse. Något förslag i detta avseende kan emellertid icke av landstingen avgivas till den tidpunkt, då maximilegorna böra fastställas. Vid sådant förhållande skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke riksdagens medgivande borde utverkas till, att vid bestämmande av maximilega för den entreprenadperiod, som börjar 1920 och som väl i allmänhet torde komma att omfatta allenast nämnda år, efter vederbörande länsstyrelses hörande högre lega bestämmas för viss del av dygnet, oaktat landstinget icke avgivit förslag därutinnan. Då emellertid i nu förevarande ärende föreligga yttranden från samtliga landsting i fråga om det föreslagna införandet av högre lega för viss del av dygnet, föreställer jag mig, att det ej må anses strida mot skjutsstadgans bestämmelser, om Kungl. Maj:t med stöd av dessa förslag fattar beslut i frågan, varför något medgivande i ämnet icke synes behöva inhämtas av riksdagen.

Nuvarande belastningsbestämmelser finnas införda i 23 § skjutsstadgan, vilken är av följande lydelse:

Ang.
belastnings-
bestämmel-
serna.

»Åkdon må ej, med mindre entreprenören det medgiver, belastas med större tyngd av resande och resgods än etthundrasextio eller, där skjutsaren ej å åkdonet färdas, tvåhundrafyrtio kilogram för varje häst. Person, som fyllt tolv år, anses härvid motsvara åttio samt barn under tolv år fyrtio kilograms vikt. Utgör resgods, som å åkdonet medföres, ej mer än tio kilogram för varje häst, varde det gods ej beräknat.

På häst, som av resande användes till ritt, må ej läggas gods till större tyngd än femton kilogram.»

Enligt motsvarande bestämmelser i 1878 års skjutsstadga var det, så framt ej överenskommelse med den skjutsande träffades, icke tillåtet att utom den skjutsande mer än en person färdades efter en häst eller flera än tre personer efter två hästar. I övrigt voro belastningsbestämmelserna i stort sett desamma i 1878 års stadga som de nu gällande.

När nu i motionen maximibelastningen föreslagits till 120 kilogram, innebär detta, att icke mer än en person skulle äga att utan skjutsarens medgivande färdas efter en häst, alltså en återgång till bestämmelserna i 1878 års stadga.

Jag tillåter mig erinra, hurusom dåvarande chefen för jordbruksdepartementet till statsrådsprotokollet den 31 mars 1911 vid föredragning av det förslag till ny skjutsstadga, som sedermera blev antaget av 1911 års riksdag, i denna fråga anförde, att man med de av departementschefen då förordade belastningsbestämmelserna bland annat vunne

särskilt det från flera håll uttalade önskemål, att två resande, som ej innehade något egentligen tyngande gods, skulle äga rätt att åka tillsammans efter en skjutshäst.

Att efter så pass kort tid införa en bestämmelse, som kunde förhindra två personer att färdas efter en häst, synes under nuvarande förhållanden så mycket mindre tillrådligt, som därav skulle bliva en följd, att antalet skjutsar måste ökas.

Jag hyser den uppfattningen, att belastningsbestämmelserna i gällande skjutsstadga i och för sig icke äro av beskaffenhet att giva anledning till berättigade anmärkningar, och att det missnöje i förevarande avseende, som försports, komme att undanröjas, därest bestämmelse infördes, som tillförsäkrade entreprenören viss ökad ersättning för större belastning.

I sådant avseende synes fog finnas för, att entreprenören beredes ersättning för den ökade ansträngning av dragare, som följer därav, att två personer färdas efter en häst. Jag erinrar i detta avseende om, att under den tid 1878 års skjutsstadga gällde, å ett flertal orter vid sidan av skjutsstadgan utbildade sig den praxis, att då två resande av den skjutsande medgivits tillåtelse att färdas efter en häst, ersättningen för skjutsen utgick med en och en halv skjutslega. Likaledes synes rimligt, att särskild ersättning beredes entreprenören, därest den resande medför resgods av större tyngd.

Frivikten av resgods, som enligt vad också av riksdagen anförts, synes böra bestämmas högre än vad motionärerna föreslagit, torde lämpligen kunna sättas till 50 kilogram, motsvarande totalbelastning av 130 kilogram och, där skjutsaren ej färdas å åkdonet, 210 kilogram. Ersättningen för överskjutande resgodsvikt synes skäligen böra bestämmas till enahanda belopp, som av mig föreslagits tillkomma, när två resande färdas efter en häst, och detta överensstämmer för övrigt med motionärernas förslag. Däremot torde ytterligare höjd ersättning ej böra bestämmas för det fall, att resgodset skulle mera avsevärt överstiga frivikten, då detta nämligen skulle kunna innebära en frestelse för entreprenören att över hövan anstränga dragarna.

Beträffande bestämmelserna om belastning av åkdon, som drages av två hästar, tillåter jag mig erinra, hurusom mot de nuvarande bestämmelserna kan göras den anmärkningen, att de giva rum för en sådan tolkning, att vid färd efter två hästar belastningen av resande och resgods icke skulle få uppgå till mer än 320 kilogram, då den skjutsande färdas å åkdonet. Den tillåtna högsta belastningen i detta fall bör emellertid givetvis med endast 80 kilogram, motsvarande skjutsarens

beräknade vikt, understiga den belastning, som är tillåten, då skjutsaren ej färdas å åkdonet.

Frivikten av resande och resgoods vid färd efter två hästar torde i enlighet härmed och i konsekvens med de av mig nyss föreslagna bestämmelserna böra sättas till 340 respektive 420 kilogram och legan förhöjas med 50 procent för överskjutande vikt.

Vad beträffar motionärernas förslag om körtidens utsträckning vid svårt väglag synes, såsom också från åtskilliga håll erinrats, den ifrågasatta bestämmelsen, med hänsyn till svårigheten att i förekommande fall avgöra vad som förstås med svårt väglag, ägnad att välla tvistigheter mellan den resande och skjutsaren.

Ang.
körtid vid
svårt väglag.

Den nu gällande bestämmelsen, mot vilken, såvitt jag har mig bekant och efter vad av de avgivna yttrandena synes framgå, under normala förhållanden ej gjorts någon allvarligare erinran, torde också vara lämpligt avvägd i förhållande till dragarnas förmåga vid normal utfodring. Under sådana omständigheter och då därjämte vägarnas inom landet beskaffenhet alltjämt förbättras, vilket avsevärt bidrager att minska ansträngningen för dragarna, synas skäl ej föreligga att vidtaga den föreslagna ändringen i skjutsstadgan.

Däremot lär väl med hänsyn till nuvarande dåliga utfodringsförhållanden kunna ifrågasättas, om icke en provisorisk föreskrift om viss längre körtid vid dåligt väglag lämpligen kunde meddelas. Med avseende å av mig förut berörda svårighet att avgöra vad som bör anses såsom svårt väglag har jag emellertid ej heller funnit mig böra föreslå en provisorisk dylik bestämmelse. Under nu rådande svåra förhållanden torde väl för övrigt kunna förväntas, att den resande allmänheten icke påfordrar en körhastighet, som leder till dragarnas överansträngning.

Den av skjutsentreprenörernas riksförbund gjorda framställningen avsåg, såsom jag förut erinrat, i huvudsak åstadkommande av förbättring i entreprenörernas ställning under år 1918. De gamla entreprenadkontrakten hava i allmänhet utgått med detta år och nya entreprenadperioder begynt innevarande år. Emellertid utgår entreprenadperioden vid åtskilliga skjutsanstalter, nämligen i Uppsala och Blekinge län, först vid slutet av år 1921, och beträffande dessa anstalter gäller fortfarande vad av riksförbundet anförts.

Ang.
suspension
av eller
ändring i
gällande
entreprenad-
kontrakt.

Beträffande vad med denna framställning avsetts tillåter jag mig till en början erinra, att det ankommer på länsstyrelserna att bestämma det antal hästar, för varje dygn räknat, som skall tillhandahållas vid

skjutsanstalt. Därvid bör enligt vad föreskrives i 5 § skjutsstadgan iakttagas, att skjutsåtgången lägges till grund för bestämmandet av hästarnas antal. Även om denna föreskrift icke torde innebära hinder för, att i viss mån hänsyn tages även till andra omständigheter än skjutsåtgången, lär dock ej vara med en riktig tolkning därav förenligt att vid bestämmandet av hästantalet bortse från skjutsåtgången i den grad, att den resande allmänheten därigenom beredes olägenhet.

Att giva länsstyrelserna bemyndigande att under löpande entreprenadperiod med bortseende från skjutsåtgången företaga nedsättning i det kontraktsenligt bestämda hästantalet eller att helt suspendera gällande entreprenadkontrakt lär ej kunna ske utan riksdagens medverkan. Vid sådant förhållande har ifrågavarande framställning i vad avser år 1918 icke kunnat föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Beträffande de skjutsanstalter åter, där entreprenadperioden icke utgått år 1918, synes möjlighet böra åstadkommas att bereda entreprenörerna lättnad i deras svårigheter.

Det begärda bemyndigandet för länsstyrelserna att suspendera gällande entreprenadkontrakt torde emellertid vara alltför oförenligt med de grunder, varpå gällande skjutsstadga vilar, för att jag skulle anse mig böra förorda detsamma. Framställningen i denna del har också avstyrkts av samtliga myndigheter.

Även om allvarliga betänkligheter måste möta mot nedsättande av hästantalet i den utsträckning framställningen avser, finner jag dock, med hänsyn till de utomordentliga svårigheter, som under de senaste åren inträtt för ifrågavarande entreprenörer och vilka icke kunnat förutses vid tiden för entreprenadanbudens avgivande, billigheten kräva, att entreprenörerna må kunna beredas den lättnad, som en dylik nedsättning av hästantalet skulle medföra, även om därmed skulle följa viss olägenhet för de resande.

Emellertid kan enahanda uppfattning, åtminstone i viss mån, göras gällande även beträffande en del skjutsanstalter, där ny entreprenadperiod begynt med 1919 års ingång. Vid de auktioner, som författningsenligt vidtogos år 1917 för avägabringande av entreprenader för sistnämnda period, lyckades man i det stora flertalet fall icke åstadkomma sådana. De entreprenader, som börjat innevarande år, äro därför i regel avägabragta enligt de tillfälliga bestämmelser, som innehållas i den av mig förut omnämnda förordningen den 11 juni 1918. I vissa fall avslötos dock entreprenadkontrakt, byggda på vid 1917 års auktioner avgivna anbud. Även om vederbörande vid avgivande av dessa anbud räknat med de då rådande kristidsförhållandena, synas dock

skjutsentreprenörernas svårigheter därefter hava stegrats i en grad, som knappast kunnat beräknas. Entreprenörerna vid dessa skjutsanstalter synas också rimligen böra kunna komma i åtnjutande av den lättnad, som en dylik nedsättning av hästantalet skulle medföra. Den av mig sålunda ifrågasatta nedsättningen av hästantalet synes böra tillämpas för innevarande år och år 1920.

Därest det överlämnas åt vederbörande länsstyrelse att på av entreprenör gjord framställning och efter prövning i varje särskilt fall medgiva dylik nedsättning, torde erforderlig säkerhet vinnas för, att nedsättningen ej äger rum, där ej förhållandena verkligen påkalla en sådan. Vid av länsstyrelsen sålunda verkställd prövning torde emellertid särskild hänsyn böra tagas till storleken av det vid skjutsanstalten utgående entreprenadbidraget.

Jämväl beträffande de skjutsanstalter, där under innevarande år entreprenader skola ordnas för år 1920, synas förhållandena kunna påkalla, att för underlättande av åstadkommandet av entreprenader hästantalet utan hinder av föreskriften i 5 § skjutsstadgan bestämmes lägre än som svarar mot skjutsåtgången, även om därigenom olägenhet skulle uppstå för den resande allmänheten.

De svårigheter, som mött då det gällt att åstadkomma skjutsentreprenader för år 1919 och vilka torde vara allt för väl kända för att behöva av mig närmare beröras, kvarstå nämligen helt visst i stort sett även beträffande skjutsentreprenaderna för år 1920. Oaktat betänkligheter måste möta mot att vid skjutsanstalterna bestämma ett så lågt hästantal, att olägenhet måste uppstå för den resande allmänheten, håller jag dock före, att angelägenheten att åstadkomma entreprenad utan alltför orimliga entreprenadbidrag måste tillmätas större betydelse än den inskränkning i de resandes fortkomstmöjligheter, som kan bliva en följd av ett lågt hästantal vid skjutsanstalterna.

Jag tror mig visserligen hava grundad anledning förmoda, att länsstyrelserna i allmänhet även utan särskilt bemyndigande i förevarande avseende komma att bestämma det hästantal, som för år 1920 skall tillhandahållas vid skjutsanstalterna, synnerligen lågt. Då emellertid, på sätt förut anförts, bestämmelserna i 5 § skjutsstadgan, strängt tolkade, icke lära inrymma länsstyrelserna befogenhet att vid fastställande av entreprenadvillkoren med bortseende från skjutsåtgången bestämma hästantalet så lågt, att olägenhet för de resande därav uppstår, synes mig lämpligt, om ett bemyndigande kunde lämnas länsstyrelserna att, för den händelse de skulle vid entreprenadvillkorens

fastställande finna bestämmande av dylikt lägre hästantal erforderligt för åstadkommande av entreprenad på rimliga villkor, meddela bestämmelser i sådant avseende, även om därmed skulle följa olägenhet för den resande allmänheten. Ett sådant bemyndigande lär dock ej kunna lämnas utan riksdagens medgivande.

Ang.
företrädes-
rätt för
läkare m. fl.

Vad därefter till sist beträffar den av länsstyrelsen i Jämtlands län gjorda anmälan i fråga om företrädesrätt vid erhållande av skjuts för vissa personer, tala onekligen starka skäl för, att läkare, veterinärer och barnmorskor må med minsta möjliga tidsutdräkt erhålla för angelägna sjukresor erforderliga skjutsar. Likaledes synes det mig vara av vikt, att vissa tjänstemän såsom landsfogdar, landsfiskaler och länspolisberedes möjlighet till snabb fortkomst i brådskande tjänsteresor.

Emellertid synes ett generellt stadgande om dylik företrädesrätt för vissa personer, huru starka skäl än tala därför, kunna innebära åsidosättande av intressen, som i vissa fall kunna vara av lika vikt som den företrädesberättigades. Under normala förhållanden, då hästantalet vid skjutsanstalterna i allmänhet torde motsvara skjutsåtgången, lär väl också i regel avsevärdare svårigheter ej möta för ifrågavarande personer att utan för stor tidsutdräkt erhålla erforderliga skjutsar.

Även om den föreslagna omläggningen av skjutsdygnet kan befaras medföra någon försämring härutinnan, lär likväl ej heller detta, innan någon erfarenhet i avseendet vunnits, få tillmätas allt för stor betydelse.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag mig icke böra förorda införande i skjutsstadgan av bestämmelse om den föreslagna företrädesrätten.

Med avseende å de betydande inskränkningar i skjutstillgången, som under nuvarande kristider genomförts, anser jag dock kunna ifrågasättas, huruvida icke en provisorisk bestämmelse i ämnet är befogad. Det synes nämligen vara en angelägenhet av synnerlig vikt, att ej möjligheten för ifrågavarande kategorier resande att utan alltför stor tidsutdräkt erhålla brådskande skjutsar äventyras, något som annars kan befaras med nuvarande inskränkta skjutstillgång. Vid sådant förhållande och med hänsyn därjämte till de stora uppoffringar, som från det allmännas sida göras för skjutsningens uppehållande, synes fullt fog finnas för en dylik provisorisk bestämmelse.

I de av mig förut förordade provisoriska bestämmelser i fråga om skjutshållningen under innevarande år och år 1920 synes mig därför också böra inrymmas ett stadgande om, att läkare, veterinär och

barnmorska för sjukresa samt landsfogde, landsfiskal och länspolis för resa i polisärenden må, därest resan är av så angelägen och brådskande natur, att den ej tål uppskov, använda vid skjutsanstalt av annan resande beställd, ännu icke utgången skjuts, samt att med samma företrädesrätt må utgå skjutsar för sjuk persons forslande till läkare eller sjukvårdsanstalt.

Därvid synes emellertid, till kontroll att företrädesrätten icke missbrukas, böra föreskrivas, att i dagboken skall göras vederbörlig anteckning angående de omständigheter, som betinga skjutsens utgående med företrädesrätt eller att vederbörlig redogörelse därför på annat sätt lämnas.

Förslag till förordningar i överensstämmelse med de av mig nu framhållna synpunkter hava upprättats inom jordbruksdepartementet.

Sedan departementschefen härefter uppläst de sålunda omförmälda författningsförslagen, hemställde han, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition av den lydelse, bil. . . . vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.